סוגיית

'חביות של יין'

אלו מציאות דף כ"ג ע"ב

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

תמרור של פתיחה לציטוט מחודש של ברייתא שלמדנו קודם:

הגמרא מצטטת את הברייתא שלמדנו קודם, ומיד אחר כך מביאה סתירה לברייתא, ממשנה אחרת:

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

בברייתא כתוב:

"חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן וְשֶׁל שֶׁמֶן וְשֶׁל תְּבוּאָה וְשֶׁל גְּרוֹגְרוֹת וְשֶׁל זֵיתִים

הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ"

ואילו במשנה כתוב:

"כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן חַיָּיב לְהַבְרִיז"

תמרור סתירה בין שני מקורות גבוהים:

והא תנן = והרי למדנו (אחרת)

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

מתרץ רב זירא:

אין להקשות על סתירה בין המשנה והברייתא.

כי במשנתינו 'חייב להכריז' מפני שמדובר ב'רשום' [=חבית סגורה במכסה ובטיט סביבה.

וזהו סימן, מפני שלא כולם סגרו כך את החבית באותה תקופה בשנה]

בברייתא כתוב:

חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן וְשֶׁל שֶׁמֶן וְשֶׁל תְּבוּאָה וְשֶׁל גְּרוֹגְרוֹת וְשֶׁל זֵיתִים

הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ

ואילו במשנה כתוב:

כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן

חַיָּיב לְהַכְרִיז

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

רש"י:

"חביותיהם של חרס היו, וגפין אותם במגופת חרס ושורקין טיט סביב לבבק המגופה שלא יצא ריח היין.

ובימי שבט או ניסן שמוכרין בעלי בתים חביות לחנווני כעשר או כט"ו יחל, נוטלין מגופותיהם וטועמין את היין, וחוזר וסותמו וטח בו טיט סביב המגופה והוא קרוי רושם ונושאן החנווני לביתו.

ומתניתין בחבית רשומה והיינו סימן, שיש רושמין ויש שנושאין אותה פתוחה למוכרה מיל"

מקשה הגמרא:

אם במשנתינו 'חייב להכריז' מפני שמדובר ב'רשום'

אז יוצא, שבברייתא הדין הוא 'הרי אלו שלו' מפני שמדובר ב'פתוח'

בברייתא כתוב:

חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן וְשֶׁל שֶׁמֶן וְשֶׁל תְּבוּאָה וְשֶׁל גְּרוֹגְרוֹת וְשֶׁל זֵיתִים

הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ

ואילו במשנה כתוב:

כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן

חַיָּיב לְהַכְרִיז

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

ואם מדובר בברייתא באדם שהשאיר את החבית שלו פתוחה:

הרי זה נקרא 'אבידה מדעת', מפני "שהניחה פתוחה וכל שקצים ורמשים ונחשים שותים הימנה" (רש"י).

ופשוט שהדין במקרה כזה הוא ש'הרי אלו שלו' – ואין הברייתא בכלל צריכה לציין זאת!

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

מתרץ רב הושעיא:

בברייתא מדובר ב'מציף', כלומר: "שהניח מגופה [=מכסה] עליה, אבל, לא שרקה [=כיסה אותה] בטיט" – ואז: סימן אין, אבל זה גם לא נקרא 'אבידה מדעת'

ואילו במשנה מדובר שגם 'הניח מגופה' וגם 'שרקה בטיט' ולכן יש סימן

הברייתא:

"חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן וְשֶׁל שֶׁמֶן וְשֶׁל תְּבוּאָה וְשֶׁל גְּרוֹגְרוֹת וְשֶׁל זֵיתִים הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ"

המשנה:

"כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן חַיָּיב לְהַכְרִיז"

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

אביי מתרץ בצורה שונה:

בברייתא מדובר לאחר שנפתחו האוצרות, ויתכן שבעל היין הראשון כבר מכר את כדו לאנשים אחרים, והחבית עוברת מיד ליד, ולכן אין עוד משמעות בסימן הרישום.

במשנה מדובר קודם שנפתחו האוצרות, כלומר, לפני התקופה שפותחים הכל את מחסני היין שלהם למכרם לרבים, והסימן במגופה מוכיח שהחבית היא של האיש שעשה את הסימן

הברייתא:

"חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן וְשֶׁל שֶׁמֶן וְשֶׁל תְּבוּאָה וְשֶׁל גְּרוֹגְרוֹת וְשֶׁל זֵיתִים הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ"

המשנה:

"כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן חַיָּיב לְהַכְרִיז"

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

הגמרא מביאה סיפור שמוכיח את תירוץ אביי:

כי הא ד...

= כפי שהיה

מעשה עם...

תמרור פתיחה להוכחה ממעשה

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

רב יעקב בר אבא

מצאתי חבית של יין, אחרי שנפתחו האוצרות. מה הדין?

אביי

זיל שקול לנפשך [=לך קח אותה לעצמך]

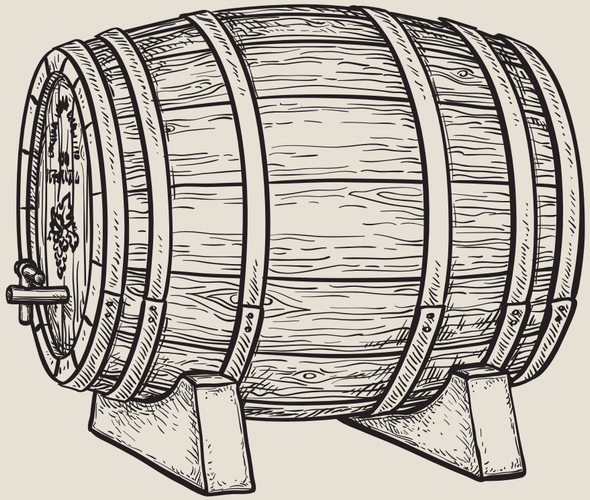

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

ביאורי מילים בסוגיא:

מכלל = מובן מכך ש...

אי = אם

אפילו תימא = אפילו תאמר

אידי ואידי = זה וזה

אשכח = מצא (הפוך מעברית)

חביתא דחמרא =

אתא לקמיה = הגיע לפני

זיל = לך

שקול = תקח

לנפשך =

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

אמר מר חביות של יין ושל שמן ושל תבואה ושל גרוגרות ושל זיתים הרי אלו שלו והא תנן [פ]כדי יין וכדי שמן חייב להכריז א"ר זירא אמר רב מתניתין ברשום מכלל דברייתא בפתוח אי בפתוח אבידה מדעת היא אמר רב הושעיא במציף אביי אמר אפילו תימא אידי ואידי ברשום [ה]ולא קשיא כאן קודם שנפתחו האוצרות כאן לאחר שנפתחו האוצרות כי הא דרב יעקב בר אבא אשכח חביתא דחמרא לאחר שנפתחו האוצרות אתא לקמיה דאביי א"ל זיל שקול לנפשך

מפני. דמייב להכריז:

ברשום. חביותיהם של חרס היו וגפין אותם במגופת חרס ושורקין טיט סביב לדבק המגופה שלא יצא ריח היין וכימי שבט או ניסן שמוכרין בעלי בתים חביות לחנווני כעשר או כט"ו יחד נוטלין מגופותיהם וטועמין את היין וחוזר וסותמו וטח בו טיט סביב המגופה והוא קרוי רושם ונושאן החנווני לביתו. ומתניתין בחבית רשומה והיינו סימן שיש רושמין ויש שנושאין אותה פתוחה למוכרה מיד: ופרכינן **מכלל דברייתא.** דקתני הרי אלו שלו בפתוחה קתני בתמיה פשיטא דהא אבידה מדעת היא שהניחה פתוחה וכל שקלים ורמשים ונחשים שותים הימנה: **במציף.** שהניח מגופה עליה ולא שרקה בטיט סימן ליכא ואבידה מדעת נמי ליכא: **קודם שנפתחו האוצרות.** שעדיין לא הגיע זמן מוכרי החביות ויחיד בעלמא הוא דעביד הוי רושם סימן:

הרב
יוסף חנינא ביינדמן
058. 7807. 420

הרב

יוסף חנינא ביינדמן

058. 7807. 420